

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Hesiodi Poe te Georgicorum liber

per Nicolaum de Valle con
uersus e graeco in
latinum.

*per Nicolaum
de Valle
lat. 150.*

Magister Gregorius Laticephalus
de Konitz Lectori.

¶ Ex agro celebres vrgentur viuere reges:
Viuit fecundo maximus orbis agro,
Atteritur vomer: tum sudat thaurus aratro:
Vt domini digitis aurea dona gerant,
Agricolae innūeras ducūt & i horrea fruges:
Cuncta suis pascant oppida pulchra cibis
Foelix diuitias fidis qui congerit aruis:
Haud nugis quenq; decipit ille suis.
Sed claros soles: largū iam postulat imbrem:
Constanti diuos orat & vsque prece,
Aruorum cultus Ascrea natus in vrbe:
Hesiodus docuit, lector amande legas.

IOANNIS HONORII CVBITENSIS
præfatio in Librum Georgicorum
Hesiodi Ascrei.

Hesiodus
subito a
musis fas-
ctus poe-
ta.

Ascrea He-
siodi pa-
tria.

Alia trans-
latio As-
cram rus
miseri pe-
nes hic he-
licona co-
lebat His-
berno dis-
tri triste
estu opta-
bile nunc
quam.

Laus
agricultu-
re & agri-
colarum.

Hesiodus fuit Poeta antiquissimus: Dii filius
ex Pycnide vxore: quem oues patris in
Parnaso monte pascentem, musæ rapuisse
dicuntur: ac poetam fecisse munere calamo-
rum, quod Ouidius libro pastorum vi, tetigit cum ait Ecce
deas vidi, non quas præceptor arandi Viderat, Ascreas
cū sequeretur oues, Idem in arte amandi, Non mihi sunt
visæ Clío Clíusque sorores Seruati pecudes vallibus Ascrea-
tibus, & Vergilius in buccoli inquit, Hos tibi dant cala-
mos, en accipe musæ Ascreo quæ ante seni quibus ille solebat
Cantando rigidas deducere motibus ornos, Eius patria
fuit Ascrea vicus Beotiae ad Heliconem, quam ipse impro-
brauit, vocans diram hyeme, tristem estu, ac nunquam opta-
bilem, Ouidius in Ponto. Esset perpetuo sua quam vitabi-
lis Ascrea Ausa est agricolæ musa docere senis, Vnde &
ipse Hesiodus in hoc opusculo de genitore suo loquens
sic ait, Hic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
Errabat, maria alta secans fluctusque profundos, Ille olim
Eolidam/Cumam/atque litora linquens Appulit huc, non
spe lucris commotus auara, Durum opus exercere inuisa
vrgebat egestas, Ille vagus demum prope tēpe Heliconia
sedem Ascream incoluit cœli in regione molesta Frigora
nunc nimio, nunc intolerabilis æstu. Hunc fuisse tempo-
ribus Homeri ostendit Gellius ex epigrammate quod
apud Heliconem in tripode musis Hesiodus ipse dicaratur
Hic poeta ad Persen fratrem scripsit librum quem appella-
uit opera & dies, Vbi docuit quemadmodum agri, &
quibus temporibus colendi essent, & adeptus est pala-
mam in medio dicendi genere ut Quintiliano videtur, licet
Vergilius eum superasse putet in Georgicis auctore
Seruio. Primus certe Hesiodus metricè scripsisse dicitur
de agricultura, quæ sola est ex qua questus stabilissimus

honestissimusque consequitur, minimeque invidiosus, quā Aristoteles in *Œconomico* potissimā secundū naturam possessionū commemorat. Quocirca olim Delphicus Apollo Aglaum Prophodum dixit esse foelicissimum, qui paruum quidem prædiolum colebat, sed annuis victibus large sufficiens, ex quo nunquam egressus ferebatur. Vnde Vergilius tā vere quā eleganter, lib. ij. *Georgicorum* ait. O fortunatos nimium (sua si bona norint) Agricolas, quibus ipsa procul discordibus armis Fundit humo victū facilē, iustissima tellus. Et ab Horatio in carmine epodo decentissime dictū est. Beatus ille qui procul negotijs (ut prisca gens mortalium) paterna rura bobus exercet suis Solus omni scœnore, præterea sine agricultoribus nec cōsistere mortales, nec ali posse manifestū est. Quāobrē qui rura coluerunt, piā & vitē vitā agere credebantur. Omnium enī rerū ex quibus aliquid acquiritur nihil est agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homīe dignius. De agricultura igitur tam laudata tamque frugifera, scripsere permulti, quorum bonam partem Terentius Varro, qui rem rusticam exposuī nomiat. Plinius autem lib. xiiij. & Columella li. primo scribunt quod Hesiodus princeps omnium de agricultura præcepit. Quem secutus Vergilius in *Georgico* carmine ait. Ascreūque cano Romāa per oppida carmen Scribit etiam Hesiodus Theogoniam & quædam alia. ¶ In libro *Georgi.* dixit. Dimidiū esse plus toto. Quid per hoc intelligi voluerit, declarat Philippus Beroaldus Bononiensis vir quā clarissimus in appendice annotationum in duodecim Cæsares Suetonii Tranquilli dicens. Hesiodus in libro cui titulus opera & dies versum hunc posuit Ignorant stolidi quam toto sit medium plus Dissoluenda quæstio est, cuius mentionem fecit Gellius libro. xvij. Noctium attulit, nec tamen reliquit explanatū quid Hesiodus se dicere sentiat, cū dimidiū plus toto esse dicit, quod cōmuni plane sensui videtur reluctari. Plato li. iij. de legibus planissime explicat hoc ambagiosum scribēs rectissime dictū esse ab Hesiodo dimidiū plus

De aglao
Prophe-
dio lege
Valerij
Maximū
libro. vij.
cap. pris-
mo et Plin-
ium lib.
vij. capit.
xl vi.

Quid in-
telligi vo-
luerit He-
siodus cū
scripsit di-
midiū esse
se plus to-
to.

A ij

**Moderas
tum meli
us immo
derato,**

**Virtutes
mediocri
tates,**

**Hesiodus
cum Ho
mero car
minibus
contendit
se dicitur.**

esse quā totum, quando videlicet totum cōprehendere
noxium est: dimidium vero temperate se habet, Hinc
intelligi voluit, Moderatum immoderato plus esse, ut
pote melius deteriore, docetq; principatum moderate
constituendum esse, & ad mediocritatem redigendum,
Idem li. iij. de repub. laudans vitam moderatam tanquā
optimam, Hesiodum illud sapienter dixisse commemo
rat Dimidiū plus esse quā totū, Consimiliter Aristo. iij.
polliticorū dimidiū esse plus toto docet, ex eo q; guber
natio temperata durabilior est & melior, quā impotens
& imodica. Ideoq; Phocillides bonis optavit multa, me
diocribus optima, et ipse mediocris esse voluit in ciuita
te, Idem Aristoteles profitemur mediocritatem & medi
um esse optimum mediocrisq; fortune bonorum posses
sionem ait optimam omnium esse existimandam, Idem
in ethicis Virtutes mediocritates esse tradit, Ex quo col
ligitur medium & moderatum optimum esse in vita de
genda, & plus quā totū appetendum, Non me preterit
aliter ab alijs Hesiodi versum exponi solere, sed hæc Pla
tonica a nobis & Aristotelica interpretamēta magis pro
bantur, cum eruditiora sint & veriora, hæc ille. Quidam
dixerunt Hesiodum contendisse carminibus cum Ho
mero, fuisseq; victorē, qd indicat tripas positus ab Hes
odo cum hoc epigramate Hesiodus donū dedit hoc spe
ctabile musis, Diuinū cantu cū Calcide victi Homerū.

FINIS PRAEFATIONIS.

PIO. II. PONTIFICI MAXIMO NI-
COLAVS DE VALLE.

I vacat Enea rerum dignissime praesul :

Grataque sunt animo carmina nostra tuo

Perlege que quondam dulci modulatus aena,

In Latios ausus vertere Graecamodos,

Ascrei inspities Ἰμερσαι καὶ ἔργα poete :

Gratia quo quondam floruit Hesiodo,

Hæc fuerant (fateor) plectro meliore canenda :

Hic opus ingenij quippe senilis erat,

At quia nonnullos tam magna superbia vates

Elevat : ut nullo græca in honore putent /

Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis

~~Dum mea labuntur lustra trahente dea,~~

Sumpsimus & tenues graecorum e fontibus haustus :

Mixtaque cum graeco lingua latina fuit,

Quicquid id est ad te vatum clarissime vates

Mittimus : es Ciaro non minor ipse deo :

Suscipe : & Hesiodum placido complectere vultus

Hic quoque iudicio stetque cadatque tuo,

HESIODI POETE GEORGICON

ἔργα καὶ ἡμέραι .i. opa & dies , Liber Primus.

Ierides musæ quarum viget inclyta cantus

Fama ducū : & vestri decus immortalis parētis

Dicite cur hoīm pars hæc sine nomine vitæ

Ducat : & illius cur fama eterna per altum

Evolet , hæc Iouis est magni diuina voluntas :

A in

Muse

Iouis volūtas

GEORGICORVM HESIDOI.

Ille etenim altitonās summi regnator olympi
Excitat imbelles animos : & fortia corda
Debilitat : duce quo fortuna inimica superbos
Deprimat : atque humiles clarum super æthera tollit,
Tum mala mens hominis meliorem inclināt ad vsum
Et cupiunt molles crudelia pectora cultus,
¶ Exaudi quicumque polo specularis ab alto :
Cui nihil ignotum est : sanctissima dirige iura
Iustitiae : liceatque mihi fraterna monere
Pectora : & ignotos viuendi ostendere mores,
¶ Sunt gemine in terris quibus altercantur in vnum
Mortales cause : varia quæ mente trahuntur ,
Vna quidem studium laudabile sedula curat,
Altera crudeli rerum depascitur haustu :
Bella cupit : pugneque exercet iniqua tumultus :
Inuisum atque atrox pestis genus : hanc tamen ipsi
Mortales fugiunt : tandemque volentibus hanc dijs
Exoptant : nequeuntque huius cohibere furores .
Illam autem prius obscure genuere tenebre,
Sed fato meliore pater Saturnius illam
Et generi humano / & terre radicibus imis
Imposuit : segnes artus & inertia corda
Excitat , alter enim segnis cui vita manebat
Alterius spectans cumulos : mora nulla : bouesque
Iungit : & impresso terram diuertit aratro ,
Siue domum curat : siue inserit : alter ad artes

Immortatio

¶ Que rursus moratur

¶ Mincha

¶ Milano bona

LIBER PRIMVS.

Vicinum vicinus agit laudabilis hæc est

Pugnandi ratio, fugienda sed altera : sub qua

Inuidet aut figulus figulo : aut egenus egeno :

Sive faber fabro : dulcisque poeta poetæ,

¶ Hæc mea dicta præcor toto cape pectore Perse :

Nec te crebra foro speculantem iurgia vulgi

Atrocet a studijs pugnandi inimica voluntas,

Nemo forum sequitur / quem non fouet annua messis

Et bene clausa domi Cereris gratissima dona /

Hæc querenda prius : dehinc / si yacat / i pete vulgus

Et fera in alterius rebus certamina pone,

At non illud ages iterum germane : quod olim

Ausus es infœlix, litem hanc data iura resoluent,

Scis quondam inter nos patria est partita facultas /

At tu (nil iusta multum plus parte vereris

Tecum efferre) rapax, corruptus munere iudex

Ille tuo est : sub quo tota hæc sententia pendet /

Ignarus : non nouit enim quam dulcius / aut quam

Sit medium toto melius : seu vivere malua

Vrilius : quantum dulci seu vivere porro

Hos veterum victus occultauere superni /

Inque polo retinent celestes, tempore quorum

Sat fuit vna dies tenui exercenda labore,

Vna quiescenti tibi, dehinc alimenta parabant

Annua, tunc poterant temonis robora fumo

Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant

At hoc rāy

Omni dñi p̄p̄o toto

In dñi vniuersat p̄p̄o

GEORGICORVM HESIODI.

Terga boum : nullum hemiones sensere laborem,
Hos voluit faciles viuendi abscondere mores
Ira Iouis : cum se deceptum fraude Promethei
Sensit : & illius causa mortalibus auxit
Curarum moles : subreptumque abdidit ignem,
Reddit hunc iterum terris : curaque latentem
Subripuit ferula cauto puer ille tonanti
Iapetionides iacto qui fulmine gaudet
Lusit fraude sua , subitam tamen arsit in iram,
Hæc pater effatus : nubis collector aquosæ
Iapetionide : cuius prudentia cunctos
Concilio excellit : magnum spreuisse tonantem.
Arte tua, gaudesque dato mortalibus igne,
Heu nociture tibi : generi nociture futuro ,
Tale mali genus excutiam, quo pectore toto
Exultent homines cupidi sua damna ministræ
Subiit ~~hæc~~ ^{pro-missis} diuum pater atque hominum rex
Vulcanum aspiciens atque illi talia mandat
Vade celer speciem e terra mixtoque liquore
Confice mortalem cui vocem & robora iunge
Sitque ea virgineæ celestis imago puellæ
Quam sibi quisque velit, dea quam doctissima Pallas
Instruat : & varias percurrere pectine telas
Adiciat capiti facilem Venus aurea formam
Curet vt assidua stimulata cupidine corpus
Fallacemque addat mentem & fallacia verba

commissus
igni succipit

mpu.

Infrang

allas

pus

LIBER PRIMVS.

Interpres superum victor Cyllenius Argi
 Dixerat imperio Iouis annuit æqua voluntas
 Cœlicolum, exemplis fingis Vulcane puellam
 Virginis ora deæ similem, quam glauca Minerva
 Cinxit, & ex omni fulgentem parte poliuît
 Huic etiam Charites, etiam celeberrima Pitho
 Aurea cadenti posuere monilia collo
 Effuseque comas horæ de flore coronam
 Vernali tribuere deæ, tamen attica Pallas
 Illam præcipuo formæ decorauit honore,
 Et superum interpres victor Cyllenius Argi
 Fallacem attribuit mentem, & fallacia verba.
 Sic pater altitonans diuino iusserat ore
 Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum
 Mercurius merito pandoram nomine dixit
 Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
 Postquam autem tantos confecit Iuppiter æstus
 Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea, dono
 Cui ferat hanc, qui nil veritus præcepta Promethæ,
 Cœpit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
 Nam prius humano generi secura manebant
 Tempora, nulla mali species, aut cura laboris.
 Morborumque genus, tristem qui funeris atrî
 Corripuere viam, quibus omnis frangitur ætas
 Vincere dulce fuit, quadam sed tegmen ab vrna
 Dum pondera leuat, totum exilire per orbem

pandora

Epimethæ

malorum max

GÆORGICORVM HESIODI

Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
Intus, & e labris ima sub parte resedit
Obstitit impositum nam tegmen abire volenti,
Si qui fulmen agit nubis collector aquosæ
Iusserat, innumeræq; etiam mortale vagantur
Per genus infanda spes, quibus equor, & omnis
Terra infecta tumet, morbi noctesq; diesq;
Sponte sua sine voce ruunt, namq; ab Ioue summo
Ablata est illis quæcunq; potentia fandi.
Sic impune parens offenditur ille deorum.

morbis
¶ Si vacat o frater si non audire recuses

Seruiti auron
Ordine plura canam, genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est, aurea primum
Sæcula dii superi totum sparsere per orbem,
Tempore quo cœli imperium Saturnus habebat.
Tunc homines diuum vivebant more, nec illos
Anxia curarum moles operumq; labores
Lassabant, aberat tristis cum mente senectus,
Semper & in valido regnabant corpore vires,
Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.
Mors similis somno fuit, atq; vberissima tellus,
Omnia liberius nullo cogente ferebat
In commune bonum, nec quisq; inuidit habent
Quam foelix ætas, erat omnibus vna voluntas.
Et taciti lætos soluebant pectora in usus
Aurea postquã hominum paulatim defuit ætas

LIBER PRIMVS.

His pater altitonans meritos admixit honores
 Sub terris habitare dedit, qui numina facti,
 Et genus humanum facta quoque iura tuentur
 Iusticiæ, tenebris circumfusi peragant
 Terrarum fines, & opes mortalibus augent,
 Proxima successit terris argentea proles
 Auro deterior, sensuque, & moribus impar
 Tunc sibi quisque suæ fecere sub ybera matris
 Otia mortales, paulatim adoleuit in annos
 Ingenij rude principium quo decolor ætas
 In proprijs etiam laribus rude pectus agebat,
 Aucta tamen postquam ad summum peruenerat ætas
 Viuendi breuius spatium fuit anxius ardor
 Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
 Gaudia fecerunt, alterna iniuria nunquam
 Destitit, & nulla in superos reuerentia, nullos
 Sacrorum ritus ætas argentea vidit.
 Hanc deus extinxit meritam, flammatus in iram
 Postquam hominum occuluit argentea sæcula tellus
 Non tamen illorum sine nomine vita recessit,
 Sub terrisque dei sedes coluere secundas.
 Tertia post illam successit ænea proles,
 At nihil argento similis Driadumque creata
 Sanguine dura quidem robustaque pectora tendens
 Tota feri misero martis feruebat amore,
 Nulla quies illi, nullum ius durior ætas,

Ætas argentea

Amen son

GÆORGICORVM

Ipsa adamante fuit vultu metuenda superbo,
Cui nunquam inuictum robur, fortesque lacerti
Defuerant humeris, tunc ærea tela domusque
Omnis in ære labor, non ferri emerferat vsus
Hæc autem proprio proles consumpta furore,
Ad gelidâ loca nigra dei sine honore recessit.
Et quanquam extiterit inuictio robore, ab atra
Morte tamen victa est, solis lumenque reliquit,
Postquam autem occulta est, atque ænea corruit ætas
Quarta fuit soboles melior cui plurima toto
Iustitię herebant animo præcepta verendæ,
Diuinum genus heroum primumque vocari
Semidei immensos illi potuere per orbes
Hos insanus amor martis bellique nefandi
Ardor, Agenoride septem prope moenia Cadmi
Edipodæ imperij causa consumpsit, & alti
Hos maris vndisoni fluctus, cum Pergama classes
Argolicæ peterent, vbi pallida mortis imago
Desuper incubuit, dum iusto vlçiscitur ense
Tindaris, hoc etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter, & vite meliorem tradidit vsum,
Elysiosque dedit colles habitare profundi
Littus ad Oceani, foelix & sancta propago
Hic vbi vernat humus, vbi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrix vberima tellus
O vtinam non me quinta cum stirpe creassent

hæc

Elysios campos

hæc firma

LIBER PRIMVS.

Fata, sed ante mori seu post licuisset oriri
 Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores
 Noctæ dieque premunt, paulatimq; illius instant
 Exitio, sic dijs placium, sed prospera tanto
Fata etiam venient aliquando in turbine rerum
 Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas
 Cum matura annis illorum tempora cani
 Infirient crines natis nec vt ante parentes
 Nec patribus nati similes nec hospite tutus
 Hospes erit, sanctum corrumpent fœdus amici
 Et furet arma ciens inter discordia fratres
 Viuet honoris inops hominum properata senectus
 Nec pudor effractus senio obiurgare parentes
 Infœlix soboles, legem & præcepta deorum
 Nescit: & inualido non hæc alimenta parenti
 Iusta suo reddet, quid enim q; iniqua rapaces
 Appetet vsque manus vrbesque & mœnia narrem
 Alterna delata manu, iurataque fallent
 Numina iustitiæ nulli tribuentur honores,
 Pulsa gemet bonitas, illum venerabitur orbis
 Cui mala mens suadet fera crimina tota iacebit,
 Tota quidem orabatq; tecum reuerentia vultu
 O dea iustitiæ, soboles en improba ledet
 Si probus vllus erit, quem contra insurget iniqua
 Voce furens factum affirmans, altrixque malorum
 Inuidia incedet fatali turbida vultu

GEORGICORVM HESIODI.

Protinus humanas sedes astrea relinquet
Diua suos pariter tendet reuerentia cursus
Ad superos nitido velataque corpus amictu
Mille recedentes ille mortalibus ægris
Non cessanda tamen rerum mala semina linquent
At munere moneam quãquã sapis omnia iudex
His intende animum, sed quid iuuat ista monere
Stultus maiori quicunque resistere temptat
Vincitur, & magno poenas subit inde pudore
Sic ego sum tanquam volucris quam prenderit astur
Prensaque sublimes agitur philomena per auras
Hæc dolet infœlix vnguî transfixa recuruo
Quam contra horribili raptor sic intonat ore,
Quid misera exclamas, te multum fortior astur
Te premit huc adsis quo te meus egerit ardor
Et quãquã bene suaue canas mihi coena futura es
Si iubet aut dimissa iterum remeabis in auras
Sic fatus tacuit pennatus & impiger astur,
Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria per se
Tecum habitet, fatale gerit secum illa nec illam
Vllus amat, nisi mens cui vilis & improba surgit,
Vir bonus hanc inferre timet, sique intulit, acti
Penitet, & magno contristat corda dolore,
Est via iustitiæ melior: qua vincitur omnis,
Omnis ad extremum veniens iniurius ardor,
Quid dicam q̃ nunquam aliquid dementia noscit

Uia
1

inimicia

hypocritæ

LIBER PRIMVS.

Nūmodo passa prius, si qui mala iura ministrat,
 Peierat: & tandem dementi panditur error
 Eripe iustitiam corruptus munere iudex,
 Ius violat dolet hæc & nulli visa per urbem
 Tristis it, & lachrymas penam mortalibus orat,
 Qui violant iura & recti sacra foedera rumpunt,
Verum vbi iustitiæ sancti seruatur honores
Iudicioque pares & ciuis & aduena pendent,
Vrbs viget: augetur soboles: pax leta vagatur
 Pax iuuenum nutrix, nunquam his fatalia bella
 Preparat altitonans; nullis in rebus egestas
 Imminet, in quenquã nulla est offensio, dulci
 Quos iuuat interdum genio alleuiare labores
 Terra quibus large fundit sua femina, & altæ
 Montibus innatae mittunt sua munera quercus,
 Glandifere in summo, media tamen arbore mussant,
 Vndique apum ingentes aties, vestemque ministrant
 Lanigere pecudes, per se magis omnia florent
 Non his externas merces vehit ardua puppis,
 Omnia dat tellus, quid enim q̃ iuncta marito
 Et patribus similes emittit femina partus
 Non datur hoc quibus illa placet violentia iuris
 Hos ad supplicium vocat alti cura tonantis
 Sæpe subit poenas plebs tota miserrima tantum
 Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem
 Et mala sua da fames paulatim deficit omne

GEORGICORVM HESIODI.

Vulgus & euacuos ostendunt tecta penates
Foemina nulla parit, sic seuit iupiter, erga
Quos malefacta iuuant, qui si modo forte cruentum
Militiae exercent studium, mora nulla sinistro
Martecadunt: vel si potius iuuat ire per altum
Illorum in medio submergitur obruta puppis.
Vos igitur qui iura datis conuertite mentem
Ad tales hominum poenas, diuina potestas
Mortales circumuolitans videt improba quorum
Iudicia emergunt multorum in damna deumque
Ignorant monitus, gens hi mortale pererrant
Innumeri tenebris circumfusique tuentur
Iustitiae sacra iura domant genus omne malorum.
Illa quidem virgo est supero ioue nata parente
Nomine claro suo sed tuque verenda deorum
Quam si quis violet lachrymans sua fata parentes
It Iouis ante pedes & lamentabile fundens
Humanos queritur mores ac debita poscit
Supplia in populos, tu iudex causa malorum
Qui violas sacra iura deorum, iam dirige mentem.
Ius cole, in alterius te nulla pecunia vertat
Damna, nocet sibi qui cuiquam nocet, & male suadet
Ille tibi in quenquam si quis male iura ministrat
Cuncta videt pater omnipotens, & quod mihi tecum est
O iudex modo si lubeat speculatur ab alto
Nil latet hunc, aut hoc quales tribuantur honores

indignis

infamia Budij fo: 15

LIBER PRIMVS.

Iustitiæ in populo, quam non ego pectore toto
Nec mea progenies coleret postquam orbe sub isto
Spreta iacet bonitas & ius iniuria vincit
Inuito Ique ni fierent, hæc accipe frater
Hæc animo meditare iniustum pone furorem
Ius quoque frater ama, sine quo genus omne ferarum
Credimus alterno certatim corpore pasci
At nos instituit vitæ melioris origo
Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet
Iupiter affligit si quis pro teste vocatus
Peierat, ac merito pensatur culpa nocentis
Supplicio, offendens ius, ille offenditur vna,
Ex quo obscura quidem nulli quoque cognita surgit
Posteritas, iusto de sanguine nata propago
Chara caput tollet patrio seruata decore
Hæc quoque quæ referam stultissime concipe frater
Quam facile innumeras viciorum amplectimur artes
Haud procul illa habitant, brevis est via qua sit eundum
Est via virtutis contraria, sudor anhelus
Hanc sequitur, quæ se scopulosis ardua cliuis
In longum prorumpit iter, riget aspera primo
Ingressu lenis est, postquam alta cacumina tanges
~~Optimus hic se qui nouit cuncta magistro,~~
Prospiciens rerum fines meliora sequutus
Dignum laude virum parentem recta monenti,

Iura

Testis

Crinis

GEORGICORVM HESIODI.

Gredimtis, illa tamen sibi qui non consulit: aut qui
Alterius precepta fugit vi inutilis extat,
Ergo age frater ades generoso e sanguine perse
Neu fuge fraternos monitus, operare laborem
Inuideat tibi dira fames, spicaque recenti,
Alma Ceres ornata caput sua dona ministret,
Sic tibi plena domus, segnem crudelis agestas
Opprimit, hunc homines odio superique sequuntur
Torpenti similem succo, cui spicula surgunt
Horrida, distensumque fauis consumit edendo
Semem apunt, piger ipse sedet, vitatque laborem
Tu modo curam operi quantum potes adijce frater
Horrea sic rumpunt messes, sic copia rerum,
Sic pecus augetur, sic tu mortalibus aut dijs
Gratus eris, segnes animos & inertia corda
Oderunt, operi laus est imponere curam,
Turpe sed huic prohibere manus, incumbere labori
Forſitan ad ſtudioſum torpentia pectora vertes
Dum partas ostendis opes, virtutis adeptus
Nomen, & æternum laudis decus, vt ere quaſo
Arte, para victum, violare aliena nefandum est:
Fac ſuperis equandus eas, incumbere labori
Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes
Secum habet, auget opes fiducia, quam melior res
A ſuperis non vi, proci rerum infana cupido,
Proh animus infuſa lues, iam nulla pudoris

LIBER PRIMVS.

Cura facet, passim longe post terga relictus,
 Tu coleris duce te paulatim corrui ille
 Dijs inuisus homo, cui mens intenta rapinis
 Inuigilat, neque enim semper foelitia durant
 Nec minus omnipotens poenis affligit eisdem
 Qui seruum offendit, vel qui sanctissima frangit
 Foedera amicitiae, seu qui cum coniuge fratris
 Non pauet infandos coitus fraternus adulter
 Vel qui in pupillos audet vim ferre nefandam
 Vel qui in longeva confectum aetate parentem
 Horribili voce insurgit, vixque abstinet illi
 Verbera, non impune tamen, stat poena nocenti
 Post obitum, depone igitur tam falsa superbae
 Mentis consilia, & melioribus vtere quaeso
Ture pio venerare deos, his tempore in omni
 Et munde & pure liba cum clara nitescet
 Sole dies, aut cum nox circumfusa tenebris
 Abscondet terras casto torrenda sub igne
 Hostia mactetur, hymnos cane, tura ministra
 Vt tibi dij faueant, immensaue copia rerum
 Hinc tibi nascatur, multis vt egentibus ipse
 Subuenias non vt viuas germane rapinis
Conuiuas inter si vis discumbere, amicus
Non hostis veniat primum vicinia, nam si
 Aduersum quicumque acciderit de more repente
 Primum illa accurret, que si sine vestibus esset

rapin

coniug

dei cultus

Coniug

Viri

GEORGICORVM HESIODI.

Nuda etiam veinet, quod non tibi sanguine iunctus
Non aget, iste sibi vestes atque omnia ponet,
Improba damnosa est vicinia, sed proba si sit
Vtilis, hæc igitur cupienda est pectore toto
Tanquam laudis opus, neque enim lamenta refunder
Amisisse bovem, proba si vicinia tecum est
Acceptum metire & eodem pondere redde
Vicino tibi vt hic iterum succurrat egenti,
Res male parata, mala est damnosaque, semper ab illa
Ergo caue, nec te vincant in amore sodales
Illum adeas qui te, fac mutua munera reddas
Sponte datum capias, scelus est letale rapina.
Quicumque & si magnum aliquid largitur amico
^{non} Letatur, quicumq; facit de fronte pudorem
Et rapit alterius quicquam, intima turbat amici
Visceraque & mentem cui vis illata rapinae.
Adde parum paruo; paruo superadde pusillum
Fiet & hoc magnum, incoelix pellectur egestas
Si modo rem cumules, hominem nec ledit habere
Cuncta domi, nocet esse foris: quam dulce bonumq;
Presens accipere atque absente carere molestum est
Tunc bene potandum tum plena effundit ab aluo
Vina cadus, tunc parcus eris cum parte lyeus
Defluit e media, sed cum declinat ad imum
Spumantes iterum cyathos & pocula sume,
Quicquid polliceare homini seruetur amico

Cineberry
e. j. aff. n. 19.
male para
sodamas

paranoia

Estado potandū

LIBEE SECVNDVS.

Sit quicquam cum fratre tibi est testem adijce rebus
Subridens, nocuit non credere, cedere semper.
Ne ve tuam alliciat meretrix caue femina mentē
Rem totam vorat illa nimis dum blanda videtur
Heu quam damnosum est mulieri fidere cuiquam
Rem patris acceptam melius fouet vnicus heres
Auger & hanc, at tu plures in morte relinque
Ex te ortos, nam plura pater saturnius illis
Attribuet, sed te si cæcus tangit habendi
Ardor adhuc, fragilisque placet tibi gloria rerum
Hæc age quæ moneam & varios operare labores

¶ Liber Secundus de Agricultura.

Vm coelo emergūt sublimi ab athlantide nate
Pleiades/ truncanda Ceres, morientibus illis
Mitte in aratra boues, latitare ea sydera dicū
Viginti totidemque dies, annoque voluto
Apparent iterum, maturam incidere messem,
Rursus & incipiunt dentata falce coloni
Hanc legem agricolæ atque habitantes littora seruant,
Aut qui pingue solum vallofaque tecta tenerent.
Nudus ara, nudusque serc & mete corpore nudo
Si tempestiuos agrorum ducere cultus
Augerique illos magnis successibus optas
Ne ve aliena roges interdum pauper egenus:
Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis
Non iterum dabimus, iuuat exercere labores

C

pleiades

*Quæda
redu
m...*

2. no mudi
us

GEORGICORVM HESIODI.

Improbe, quos inter mortales diua potestas,
Sortita est ne tristis inops cum coniuge mesta
Aut cum natorum misera comitante caterua,
Victum a vicino rogites dare negligit iste,
Bis seuter fortasse dabit, dehinc si petis ultra
Profities nihil: at tu plurima verba refundes
Orabisque iterum frustra tamen, artibus ut te
Iam pridem admonui inuigila atque incumbere labori,
Dira fames procul hinc abeat, tua debita solve,
In primis tibi conde domum precioque ministram
Dehinc eme: quam posses custodem adiungere bobus.
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
In rebus spes est alienis irrita, nam si
Hic dare forte neget, tu semper pauper egebis.
~~Tempora labuntur operum quoque deficit usus,~~
~~Ad~~ ~~reas~~ Adderas rem deferre nocet, nunquam horrea nunquam
Implet iners, aut qui tempus producit, habenda est
Cura operi, tunc turgescit opus, mala mille molestant
Affligunt hominem, cui segne & inutile corpus
Cum bene se posuit rapidi vis ignea phœbi
Ac pater omnipotens secundis imbribus æther
Defiliit in terras, & languida membra resumunt
Iam pridem amissas æstiuo in tempore vires,
Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto
At de nocte magis currus exercet agendo
Tunc operum multo ante memor discinde securi

Quas

LIBEE SECVNDVS.

Siliam incorruptam, tunc germina desinit arbor
Fundere, datque suas volitare per aera frondes
In tres tende pedes mortaria: contineat tres
Pistillus cubitos: pedibus quoque confice septem
Temonem, qui si fuerit protentus in octo,
Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus
Palmarumque trium rota sit, variisque reponere
Lingna effracta modis, validamque in montibus altis
Quare vel effuso campi super æquore primum
Ac siliam compone manum qua firmet arator
Temonem cuneis dentaliaque alliget imo
Torqueat & fortes illa durante iuuenkos
Binaque preterea tectis seruetur aratra,
Sic melius, nam si casu discinditur vnum
Restat adhuc aliud validos agitare iuuenkos,
Temonem ex ulmo, viridi seu confice lauro
Stiua sit ex ^{pino} primo, dura dentalia quereat,
Duc in aratra bouem nono qui viuat in anno
Apta ætas operi matura est, franget aratrum
Bos iuuenis, minitans iuuenili prælia cornu
Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet.
Quare quater decies annorum ætate bubulcum
Quadrifidus panis & offellas cesus in octo
Sit cibus huius, recto fulcabit vomere terram
Si maturus erit, studium intermittere arandi
Iunior, aspiciensque pares ætate colonos

Bos q. opt.
arationi

Bubulcus

GEORGICORVM HESIODI.

Ibit ad hos ludosque ciet lasciva iuuentus
Ergo non melior iuuenis nec semina verſæ
Sparge humi: quantum terre menſura requirit
Contemplare etiam cum grus e nubibus alis
Affiduos agitât clangores: nunciat imbrem
Venturamque hyemem tempuſq; inducit arandi:
Angit & illius mentem cui nulla boum ſpes
Tunc redeant ſeni plena ad præſepia tauri
Tunc proprios operare boues & plauſtra, ſed inquit,
Non habeo, dabit hîc, facile petere, atque negare,
Mentis inops aliûs, quid enim componere currum
Tunc volet ignarus, non nouit quantus in illo
Sit labor & centum compagibus inſita lingua
Que debent multo ante domi prouiſa reponi
Præterea cum tempus adeſt reſcindere campum
Fortius inſiſtas operi exercere miniſtros
Nam vertenda duplex tibi ſicca atque humida tellus
Vere nouo veniant celeres ad aratra iuueni
Fertilis & grauida culmus procumbit ariſta
Neu te decipiat cum ſemina colligit ætas
Sit noua cui ſtudeas tellus, nec aratra quotannis
Terra recens large natis alimenta parabit,
Platonem imprimis venerare atque annua ſacræ
Vota refer Céreri cum ſtîuæ innixus agendo
Incipis exercere boues ſtimuloque fatigas
Sic immenſa tibi ſurgent cerealia dona

cognoftra
his

plum
Sunt

LIBER SECVNDVS.

Semina cum terræ committis, pone sequatur
 Seruulus; atque auibꝯ rastro fata læta recondat
~~Optima crede iuratur rerum prudentia cunctos,~~
~~Leditur aduerso qui negligit omnia fato~~
 Si sit pingue solum grauide inclinatur aristæ,
 Felicesque operum successus a Ioue summo
 Hinc capies, neque sub tectis extendir arachne
 Fila, sed immensæ replebunt horrea messes.
 Tunc gaude & canis florentia tempora veris
 Letus agas, cum te cassum crudelis egestas
 Aspicit, & parto turgēt domus, atque aliena
 Re tibi non opus est, tua pluribus adiumentum
 Fit sterilis tellus medio versata sub æstu
 Hincque solo residens imas falcabis aristas
 Auerfos religans culmos tenuisque sequetur
 Spes vitæ, pauci te mirabuntur ab agris
 Parua sub exiguo referentem farra canistro
 Difficile interdum mutabile noscere tempus
 Mobilis & varia est alti natura tonantis
 At si tardus aras tardus tibi solus amanti
 Afferat auxilium si largis imbribus æther
 Tres noctes totidemque dies non cessat ab alto
 Donec repletit validi vestigia tauri
 Tempore quo querna residens sub arbore coccyꝯ
 Exululat: gaudentque hominum mortalia corda
 Vere sub aprico, sic tardus forsitan eques

prout

Seruo arachno

GEORGICORVM HESIODI.

si in ara Qui tempestatio diuinit vomere terram

His intende animum nec florida tempora veris
 Te lateant, glacialis hyems tibi cognita surgat
 In qua incumbendum est, nec te vlla taberna moretur
 Aut narrata loco sub aprico fabula tardet
 Dum frigent alij, vir rem tamen impiger auget.
 Surge igitur, nec te paupertas opprimat illo
 Tempore, dira ~~fames~~ ~~tenues~~ ~~facile~~ ~~esse~~ ~~lacertos~~
 Elatosque pedes: ~~Scrua~~ ~~tumentia~~ multo
 Sanguine, segnis inops, & spe suspensus inani
 Inclinat mentem sceleri & meditetur iniquos
 Vnde paret victus, hominem spe nutrit egentem
 Irrita cui nihil est & tora luce vagatur
 Dum media elapsa est estas, properate ministri
 Condite dic xasulas nam semper non erit estas
 A Iano mensem dictum caue, nubibus ille
 Letalem bobus glatiemque & frigora ducit
 Tratius insurgit boreas, & turbine facto
 Disturbat maria ac campos siluæque sonantem
 Alticomas quercus annosæque robora pinus
 Diruit ex alto & valles iaculatur ad imas
 Siluarum auditur fragor vndique, sed fera duces
 Arrigit ipsa pilos caudamque in cruribus angit
 Quin etiam quibus est ^{villis} nullis densissima pellis
 Perforat ille quidem setosaque pectora transit
 Nec se defendunt dura sub veste iuuenti

fames

Januarius

Boreas

LIBER SECVNDVS.

Et misere algescunt hirsuto crine capelle
Vincit ouis boream instantem fultoque repellit
Tegmine lanarum, sed non obsistitur, illi
A senibus: curuo facit hos incedere collo
Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
Frigus, at illa domi cui nondum nota libido
Matris apud chare gremium sedet, atque hiemales
Non sentit glacies & tota nocte quiescit,
Atque oleo teneras interdum perluit artus,
Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis
Nec videt unde sibi venetur in æquore prædam
Alleuietque famem, proprios tum denique in artus
Verit atrox rabiem immensam, sic imbribus atris
Turbatur mare, sic atra caligine coelum
Sol quoque ad ethiopas radios & lumina fundit
Rarus apud graios, fugiunt animalia curui
More senis valles imas, & dente trementi
Concaua saxa petunt nemorum tenebrosaque tecta
Tunc quoque ne noceant hyemes tibi protegat artus
Mollis lenatus, cui texta ex ordine recto
Pauca, sed aduerso ducantur plurima fila,
Sitque ea crure tenus, vetat hæc per corpora setas
Surgere, & instanti prohibet durescere vento
Tegmina sint pedibus taurorum e pelle chorburni
Nec nocet hos inflare psilis, ut frigora vincas
h Edorum teneras neruo bouis insue pelles

pm

polyp

indurita
frigus

GEORGICORVM HESIODI

Ac dorso suspende, tegant capita alta galeri
Ne madèant aures, borea spirante cauendum est
Frigoribus tunc ros coelo diffusus ab alto
Intus alit Cererem sacros operumque labores,
Ille quidem vi ventorum e fluuialibus vndis
Tollitur in sublime & matutinus in agros
Desistit, interdum expectat tempora noctis,
Interdum borea nubes agitante procellas
Vertitur in ventosam hyemem, fuge prouidus illam
Acceleretur opus, pete tecta obstantia ventis
Ne forte obscuro nebularum infusus amictu
Immadeas, largosque imbres pluat humida vestis
Pascua tunc carpant quamuis non pinguis tauri
Quippe levis labor, & longa sub nocte quiescunt,
Nutrimentum ingens, vobis vberissima mando,
Agricolæ, faciliq; dies transire labore
Nec seruanda tibi donec nox æqua diebus,
Atque iterum satis committit semina terræ
At dum sexdecies sol arduus occidit vndis
Hibernum post solstitium sacrosque relinquens
Oceanis fluctus, sublimi acturus olympo
Exoritur, primumque cupit splendescere sidus
Tunc vites incide, noui neque nuncia veris
Antiquos iterans questus precedat hirundo,
Dum tamen inmensos effundit pleias æstus
Prosilienisque vmbrosa petit plantaria limax,

*Herding
vires
mundo*

LIBER SECVNDVS.

Tellure e sicca, tunc vinea nulla ligonem
Sentiat, accelerent vncata falce ministri
Maturam in segetem, nec te pulcherrima tempe
Detineant segnem, matutinique sopores,
Eya age rumpe moras, pelle otia segnia pelle,
Dum vocat alma Ceres, robustaque collige farra,
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
Mane operi assurgens, operis pars tertia mane
Conficitur, labor haud grauis est de mane, viator
Longum liquit iter, taurosque exercet arator,
Preterea sua dum scolymus florentia mittit
Germina, & in ramis dulces resonare cicadae
Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus a lis,
Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima vina,
Feminaque vrenti veneris prurigine corpus
Appetit in sanos coitus lassantur ab aestu,
Membra virum, tantumque potest vis ignea solis,
Tunc licet ardores gelida releuare sub vmbra,
Fontes ad apricos latices semperque fluentis
Murmur aque: faciles quam circum leniter auræ
Aspirant: zephyris plerumque agitantibus illas
Hic hylares lætus cyathos & pocula sume
Bublina, ter infusa magis, quæ temperet vnda
Hic tibi ab vberibus caprarum caseus adstet
Quæ nullos pascant foetus, hic lactea liba
Hic tibi siluestris ponatur caro iuuentæ

m
p

Max

Scolymus
Hic pas

Coch 499

passi mjt
za

GEORGICORVM HESIODI.

Quæ nondum enixa est, hic mollior sedulus adest
Et laceas saturus patula sub tegminis umbra
Surge tamen, cœlo cum fulget orionis astrum
Tempus adest, Cereris sacras terat area fruges
Ad ventos posita atque ingenti æquata cylindro
Nec nisi libratae ducantur ad horrea messes.
Postquam aut satis ad victum tibi contulit æstas
Continuo cui nulla domus sit quæere ministrum
Adde etiam ancillam, que sit sine prole, molestum est
Et graue seruitium illius: quam cura remordet
Natorum, blandire cani panemque ministra
Peruigil ante fores sedet ille domumque tuetur
Dente rapax, furique altis latratibus instat
His propere exactis foenum pælasque reconde
Hemiones quantum satis ac nutrire iuuenkos
Inde laboranti requies præbenda colono
Tempus & exhaustis pariter iuga demere tauris
Dum tamen in media cœli statione refulget
Syrius, orionque loco splendet eodem
Et rosea arcturi cernit pallantias astrum
Tunc vuas tenero abscindens de corpore matrum
Per bisquinque dies tepido sub sole iacentes
Pande, dies etiam molestant quinque sub umbra
Dehinc torque, capiant vegetes iocunda lyæ
Mimera, sed sidus cum deficit orionis
Pleiadesque hiadesque cadunt meminisse iuvabit

similes
Ancilla

Canis

6729
Orion
Vix

LIBER SECVNDVS.

Protinus impresso subuertere vomere terram.
Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
Si tamen infestum iuuat ire per aquor, & alta
Puppe vehi, moneo ne quando ab atlantide natum
Orion sequitur, totoque excludit olympo,
Vt videas illas medio submergere ponto
Nauigio incumbas: mare tunc tollentibus curis
Obscurum vndosos iaculatur ad æthera fluctus,
Tunc igitur iacent religatæ ad littora puppes
Saxorum nixæ obicibus, ne forte ruentes
Discutiant venti, pateat pars ima carinæ
Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre,
Instrumenta domi naturaliaque arma quiescant
Pensâ gubernandique exploret robora fumus,
Interea Cereris sacros operare labores,
Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
Equor amica ratis, dum non magis vnda tumescit
Nec reflunt vasto sublati gurgite montes
Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
Hic meus ille quidem genitor dum pauper egeret,
Errabat maria alta secans fluctusque profundos,
Ille olim eolidam cumam atque ea littora linquens
Appulit huc, non spe lucri commotus auara
Durum opus exercere inuisa vrgebat egestas
Ille vagus demum prope tempe heliconia sedem
Ascream incoluit cœli in regione molesta

parastab. & pa
ria Hesiodi

GEORGICORVM HESIODI.

Frigore nunc nimio nunc intolerabilis æstu
 Tempore quosque suo iuuat exercere labores.
 Nauigium ante omnes, cuius si te vlla remordet
 Cura : placetque altos sulcare per æquora fluctus
 Dum faciles spirant venti & furor ille quieuit.
~~Necte inuisa fames alieno viuere parvo~~
~~Cogit, & inuitus multorum debitor extes~~
 Vade, nec in cymba, sed te vehat ardua puppis :
Ingentes referant census ingentia mercis
Pondera. preterea quæ sint aptissima nautis
 Tempora narrandū est, quāquā mihi parua per vnda
 Vita fuit, vixque ex illa tantum auide cursus
 Littus ad Euboeum, sub qua omnis græcia quondam
 Dum pelago descuit hyems conuenit in vnum.
 Et merito infandos fatum iuratur in hostes
 Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus
 Huc vbi magnanimum genus Amphidamantis achiui
 Constituunt populis certamina, & inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis,
 Hic ego me dulcis referentem premia cantus
 Auratos meministi ripodas quos sponte dicati
 Musarum ante aras, quibus antea Heliconia cure
 Ille vbi me primum dulcem docuere poesim
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit
 Dicam aliquid tamen & varios pandam ætheris vsus
 Hæc etiam nobis aspirauere camoenæ,

Viri & famulæ
 1782. 10. 29. vnde velle
 publicæ h. p.

LIBER SECVNDVS.

Equora tuta legant instructo remige puppes
Cum detiesquinque est series exacta dierum
Estiuum post solstitium & iam deficit æstas
Nam neque tunc classes medio nec nauita ponto
Obruitur, ni forte velit Iouis alta potestas
Aut deus, ipsarumq; parens Neptunus aquarum
Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis
At leues spirant zephiri tranquilla quiescunt
Equora, tunc celerem ventis committe carinam.
Vadat onusta tamen reditum properare memento
Quam prius ipsa nouos fundunt vineta liquores
Autumnūq; imbres, & hyemis infauusta procellis
Aut totus insurgat plicuſa rorantibus alis
Incumbatque mari totumque etioluar ab imo
Exercent etiam studiū nauale sub ipso
Vere nouo, cum se tam latas arbor ab alto
Induit in frondes, quando vestigia cornix
Pandit humo depressa, silet tunc nabilis vnda
Aſt ego nauigium ^{gratu} gratiæ tunc ſemperque moleſtum
Crediderim, hoc naturæ homines leuitate nefanda
Subtraxere, agitant diuerſa pericula fluctus
Et tamen ire placet, quāquā mors dura ſub vndis
Diuitiæ ſunt vita hominum, atque infantis habendi
Ardor, ad hac animū germane intende parumper
Concipe fraternos monitus, maria alta ſecando
Factecum ne cuncta vehas: maiora referua

D

GEORGICORVM HESIDOI.

Nec nimis est oneranda ratis, sit ponderis æqui
Quicquid in hac durum est aduerso occurrere fato
Fluctibus in medijs, currus discinditur omnis
Sic grauius superinstat onus, seruare memento
Mensuram in rebus & idonea tempora ad vsus
Cum prope terdecies tibi vita elabitur annos
Connubium maturum aderit / decimumque puella
Exigat & quantum sed quinto nubat, & illa
Virgo sit, atque habitet prope te, cui sedulus adstes
Sedulus inspicias artemque vsusque puellæ
Hæc age, ludibrio ne te vicinia cantet
Coniuge nil melius casta, nil turpius illa
Quæ venerem prurit sine fine & prostat ad omnes
Semper & exitio superimminet illa virosum
Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus
At par si quis erit sit amandus tempore in omni
Nulla ex te inceptum fœdus discordia soluat.
Mentiri scelus est, prestat compescere linguam
Infandam si vim tibi quisquam inferret amicus
Aut ore aut manibus, surge & vlsiscere redde
Redde vicem duplicem, q̃ si illum penitet acti
Ac poenam implorans iterum te exoptat amicum
Suscipe, vtile ^{no} quid est homines noua quærere semper
Fœdera amicitiae, multos si frater amabis
Non laudo, nullos etiam, medium sit in isto
Si tibi corda tument vultus non indicet iram

Virgo sit, & nup
o. h. b. j.

Virgo sit, & nup

Amicitia

in relanda

LIBER SECVNDVS.

Turpe sequi sceleratū hominē , maledicere cuiquē
Infandum est . qui iam vīra laudatur honesta,
Nunquam a te nunquā misera obiurgetur egestas,
Diuinū donum est , ditumque æterna voluntas
Illa quidem , quæ sæpe viri sublimē molesta
Impedit ingeniumq; vetat super alta letari
Qui loquitur parce linguam nē in omnia soluit
Thesaurum præ se gerit ille , ea gratia magna est
Vt linguam moderes pensataque verba loquaris
Si quenquā verbo ledes lederis & ipse
Grata in amicorum venias conuiuia sumptu
Communi , dato particulam , gratissima sunt hæc
Acre Ioui vinum seu dijs de mane cauendum est
Illauta libare manu , tum vota precando
Incassum fundes nulli exaudita deorum.
Solis ad aspectum , nec quenquam mingere fas est.
Nocte sub obscura , recto neque corpore nudo
Nox quia sacra deis , media nec credimus illud
Posse licere via , si declinetur ab illa
Esse etiam vetitum , diuī vir & omnia noscens
Herens parietibus sedet atque exponit vrinam
Intus vbi orbat e tenuis latet angulus aulae
Nec coitu polluta sacros genitalia pandas
Ante ignes , neque cum dulci tibi coniuge prestat
Concubium vt generes : dum mesto a funere tristi
Mente redis , superum sacra sed lætus ab ara

D. ij

obm.

Coniugia

Ubi mingit

Uicinia

Quando nō gni
benon.

GEORGICORVM HESIODI.

panula
no tractada
res
domo pteuēda
ad neu
s ara
minge
ama
wy pteus
Credimus inuisum superis semperque molestum
Qui natat assiduo labentia flumina cursu,
Quam prius ablueritque manus pia vota precesque
Fuderit / ante ipsas supplexque orauerit vndas,
Infandum ante aras vngues incidere / cum dijs
Sacra facis, scelus cyathos imponere vasi,
In quo vina latent, sacros operare lebetes.
Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauisse nefandum est,
Perfice tecta prius quam cornix garrula ab alto
Nuntiet atram hyemem ruit hæc inimica procellis
Fac sedeat bissex, quibus ætas exigit annos
Aut totidem menses natorum cara propago
Sede sub instabili iurat hoc omnemque repellit
Segnitiam, facit esse agiles & ad omnia promptos
Eedum aut turpe virum est thermis mulieribus vti
Hoc prorsus fugiendum etiam stat talibus atrum
Supplicium, ante aras superum obiurgare nefandum est
Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus
Nec licet in fluuio neque fontis mingere in vnda.
Est quoque turpe aliud vetitum, fugite pessima fame
Nomina, fama malum facile in sublime leuatur
Est graue sufferri nimium: nimiumque molestum.
Difficile vt taceat, nunquam delebitur illa
Sedula que varias populi penetrauit ad aures
Est dea fama quidem sunt ipsi numina famæ.
Sit tibi præterea series seruanda dierum

LIBER SECVNDVS.

A Ioue nati omnes sunt a Ioue tempore nata
Vltima mensis erit nullo exercenda labore
Hac genio vtendum est, illa omnes festa per vrbes
Ducitur, illa forum claudit neque iura resoluit.
Prima dies sc̄ra est: & quarta & septima, prima
Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
Luce domum quarta foelix ducenda sit vxor
O mine captato, sunt omnia prospera rebus
Et licet in curuam trabibus componere nauim
At quintam fuge/namque illarum pallidus orcus
Tum dire eumenidum facies toto vrbe vagantur,
Castigant si qua in terris periuria falsum
Affirmant quæ lis alterne agitata creauit.
Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum
Lata viris, multique etiam nascuntur in illa
Quis mala mens fallax animus fallacia verba
Et qui concubina exercet arcana per artem
Hac ouium fetus licitum castrare vel hædos
Et licet infixæ pecudes circumdare mandra
Scindimus octaua forti genitalia tauro
Castramusque suæ, foelix est ponere plantas
Nona, viros gigni vel amica sorte puellas
Luce viris decima faustos quoque credimus ortus
Vnaque post decimam foelix incidere vites
Et tempestiuam segeti supponere falcem.
Hoc curat bissexta etiam foeliior illa

eumenides

GEORGICORVM HESIODI

Stamina & ex alto tenuissima torquet arachne
Ingentem accumulans formicæ farris aceruum
Et iuuat arguto percurrere pectine talas
Tunc quoque siluestres licitum castrare iuuenkos.
Tertia post decimam plantaribus optima surgit
Spargere semen humi pallet contraria semper.
Quartaque post decimam mulierum prospera nato
Ac prenos domitare boues validosque labori
Hemionos canibus faciles adiungere cultus
Et lenire manu pecudique imponere mores
Atque aperire cados & dulcia fundere vina.
Sextaque post decimam plantaribus inuida surgit
Oportuna viros nasci sed iniqua puellas
Aut nasci aut thalamos petere atque herere maritis.
Septimam post decimam Cereris terat ordea sacra
Ingentemque licet ferro discindere sulcam
Ac varias aptare trabes quibus ardua tecta
Moliri aut structam possis agitare carinam.
Nonaque post decimam foelix est cum dea surgit
Lutea sed medium coeli cum venit in orbem
Fit grauis ex media ad finem latissima fulgit
Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
Insigni viget officio . nec luce dolendum est
Post illam quarta : sacra est ea : lata trahantur
Gaudia . quinta dies post hanc iuga curua iuuençis
Ponit & hemionos & colla exercet equorum

LIBER SECVNDVS.

Altaque veliuolas deducit ad æquora puppes
 Et noua componit dulci sua vasa lyco
 Quam pauci nouere & recto nomine dicunt,
 Sunt harum humano genere obseruanda dierum
 Tempora, quippe illud magnis successibus augēt,
 Sunt alix ancipitesque tamen sine mente neque vllō
 Officio excellent, hanc alter laudat & illam,
 At paucis natura illarum cognita surgit
 Nam tunc ipsa dies totum complectitur orbem
 More piæ matris, sæuæ modo more nouercæ
 Nunc fulget nunc atra latet, foelixque beatus
 Ille quidem, qui dijs gratus cui cognita sunt hæc
 Omniaque inspicens rerum se exercet ad vsus,

[Lipsiæ in ædibus Valentini Schumacheri
 Anno domini Millesimo quingen-
 tesimo decimo septimo.

